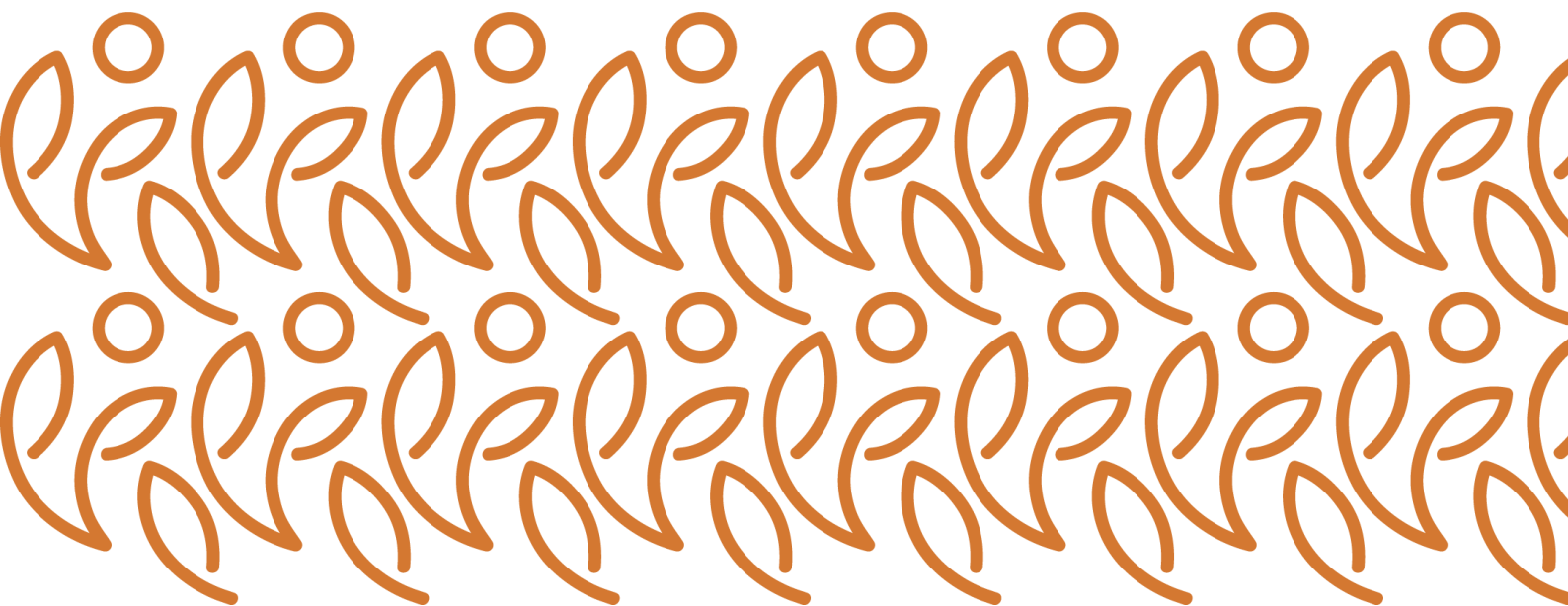

OMA TIIMI-käsikirja

OMA TIIMI - lastensuojelun sijaishuollon & lasten- ja nuorisopsykiatrian yhteisasiakkuudessa olevalle lapselle ja nuorelle

Fanny Nortamo (12/2023)

Sisällys

1	OMA TIIMI esipuhe.....	3
2	Mallin tavoitteet.....	3
3	Systeminen työskentely OMA TIIMI:ssä	4
3.1	Valta.....	4
4	OMA TIIMI:n sitoutumista edellyttävät arvot	5
5	Mallin kuvaus	7
6	Tiimissä työskentely	10
6.1	Tavoitteen asettaminen	10
6.2	Tapaamiseen valmistautuminen.....	11
6.3	OMA TIIMI:n tapaamiset.....	11
6.4	Tapaamisen purku	13
7	Poikkeustilanteet ja muutokset tiimissä	14
7.1	Työntekijästä johtuvat muutokset tiimin rakenteessa	14
7.2	Lapsen sijaishuolto- tai hoitopaikan muutos tai muutto toiselle paikkakunnalle.....	15
7.3	Osastojakso	15
7.4	Hatkaaminen.....	16
7.5	Muut kriisit	18
7.6	Suhteissa tapahtuvat muutokset.....	18
8	Tiimin lopettaminen.....	18
9	Tuki ja tutorointi mallin käyttöön	19
	Loppusanat.....	20
10	Lomakkeet	21
10.1	OMA TIIMI -esite lapselle ja vanhemmalle	21
10.2	Turvallisempi tila	22
10.3	Tapaamisen kulku -lomakkeen käyttöohje	24
10.4	Ensimmäisen tapaamisen kulku	25
10.5	Seuraavien tapaamisten kulku.....	26
10.6	Lapsen tapaamisen kulku.....	27
11	Lisätietoa.....	28

1 OMA TIIMI esipuhe

OMA TIIMI malli on luotu Etelä-Pohjanmaan osatoteutuksen Lastensuojelun monialainen kehittäminen Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla-hankkeen (MONNI) aikana monialaisessa yhteistyössä eri toimijoiden ja lastensuojelutaustaa omaavien nuorten kanssa. Mallin pilotoinnin kohderyhmänä toimi lastensuojelun sijaishuollossa ja nuorisopsykiatrian yhteisasiakkuudessa olevat lapset ja työntekijät. Mallia on testattu, ja sen tulokset luovat luottamusta siihen, että työskentely toimii, sitä kannattaa jatkaa ja laajentaa.

Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen aikana OMA TIIMI -työskentely on jatkunut alueella. Hanke tarjosi alueellisia info- ja valmennustilaisuuksia. Hankkeen aikana arjen työntekijöillä oli mahdollisuus tutorointiin OMA TIIMI:n kokeneiden osaajien ja kehittäjien kanssa. Iloksemme voimme todeta, että tutorointi jatkuu psykologin ja sosiaalityöntekijän voimin myös hankkeen päätyttyä.

OMA TIIMI toimintamalli jatkuu Etelä-Pohjanmaan alueella osana arjen työtä. Mallin jatkojalostamiseen ja laajempaan juurtumiseen toivotaan alueen työntekijöiden sekä esihenkilöiden aktiivisuutta.

2 Mallin tavoitteet

Toimintamallin tavoitteena on saada lapsen asioista vastaavat tahot keskustelemaan keskenään, vähentämään päällekkäistä työtä ja lisäämään keskinäistä ymmärrystä sekä selkeyttämään vastuunjakoja. Mallissa tavoitellaan yhteistyötä, jossa lapsi pääsee häntä koskevaan keskusteluun mukaan ja aidosti osalliseksi asiakkuuteensa. Tällä tavoin vahvistetaan lapsen toimijuutta, luottamusta arjessa vaikuttaviin tahoihin ja mahdollistetaan mielekästä ja oman näköistä elämää tulevaisuudessakin. Kokonaisuudessaan malli vahvistaa sijaishuollon ja lasten- ja nuorisopsykiatrian sekä mahdollisesti muiden yhteistyökumppaneina toimivien tahojen toiminnan vaikuttavuutta.

Esteenä monialaiselle työlle on nähty jatkuva resurssipula ja kiire arjen työympäristöissä, jotka tekevät uuden oppimisesta työn lomassa haastavaa. OMA TIIMI -malli on pyritty rakentamaan matalan kynnyksen malliksi myös työntekijöille, ja sen luodessa on hyödynnetty jo montaa

ennestään tuttua sosiaalialan käytäntöä. Haasteita nähtiin myös eri alojen välisessä yhteistyössä, keskustelun ymmärrettävyydessä ja aikataulujen sekä lainalaisuuksien yhteensovittamisessa. Malli on pyritty sulauttamaan jo olemassa oleviin työn rakenteisiin. Malliin on luotu useampia ymmärrettävää kommunikaatiota ja systeemistä työskentelytapaa tukevia ohjeistuksia, lomakkeita, videoita ja muuta tukimateriaalia.

Tavoitteena on, että OMA TIIMI -malli säilytetään pysyväksi rakenteeksi vähintään alueellisesti ja sitä kokeiltaisiin rohkeasti kohderyhmässä, sekä muissa sosiaali- ja terveysalan ympäristöissä, joissa siitä koettaisiin olevan hyötyä.

3 Systeminen työskentely OMA TIIMI:ssä

Systemisyys on ajattelutapa, jossa kiinnitetään huomiota eri tekijöiden/systeemien välisiin vaikutussuhteisiin. Systemisessä ajattelussa syy-seuraussuhteet ovat kehämäisiä – kaikkien toiminta vaikuttaa kaikkeen. Muutoksen aikaansaaminen systeemeissä edellyttää, että jokainen tunnistaa ja ymmärtää oman vaikutuksensa systeemiin. Systeminen ajattelutapa rohkaisee työntekijöitä ottamaan lapsen ja tarvittaessa perheen verkostoineen mukaan työskentelyyn ja vaihtoehtoisten, erilaisten näkökulmien /hypoteesien pohtimiseen. Systeminen työtapa tarkoittaa ihmisen elämäntilanteen kokonaisuudesta liikkeelle lähtevää työskentelytapaa; toimitaan yhdessä joustavasti, opitaan matkan varrella.

OMA TIIMIn työskentelyssä systemisyys näyttäytyy muun muassa suhteen luomisena lapseen sekä eri suhteiden (perhesuhteet, palvelut jne.) tarkasteluna, dialogin vahvistumisena, lupaa pyytävänä työotteena, hypoteesien tekemisena sekä vahvuuksien paikantamisena ja positiivisena ratkaisujen etsimisena yhdessä.

3.1 Valta

Monialaisessa työskentelyssä tulee tiedostaa valta, jota yhteistyötahot omaavat suhteessa lapseen ja tätä valtaa pyrkiä jakamaan tavoilla, jotka eivät kuitenkaan kuormita lasta tai aseta häntä tilanteisiin, jossa hänellä olisi ikätasoonsa nähden liian suuri vastuu olennaisesti kasvuun ja kehitykseen liittyvistä valinnoista.

Ensimmäinen askel vallan jaossa, on jokaisen lähtökohtien tiedostaminen, ja pyrkimys yhteiselle maaperälle. Tämä voi alkaa siitä, onko osallistujilla tarpeita, joita ei ole tyydytetty. Esimerkiksi nälkäisenä tai väsyneenä on hankala osallistua työskentelyyn samalta lähtöviivalta, kuin hyvin syöneet ja nukkuneet osallistajat. Valtaa voi siis jakaa järjestämällä naposteltavaa, juotavaa ja viihtyisän paikan osallistua tapaamiseen.

Toinen askel vallan jakamisessa on tiedon jako. Jaamme ajantasaista, oikeaa ja rehellistä tietoa. Kerromme syitä ja seurauksia. Käytämme kieltä, joka on saavutettavaa, varmistamme molemminpuolisen ymmärryksen kysymällä ja keskustelemalla.

Kolmantena tiedostamme, että tekemämme työ vaikuttaa suurella tavalla kokonaisuun elämiin ja niiden suuntaan. Tiedostamme siis myös kenelle ja mitä varten työtä teemme. Annamme tilaa oman näköisen elämän suunnittelulle ja polkujen kulkemiselle, jotka omasta mielestämme saattaisivat olla kiertoreittejä.

4 OMA TIIMI:n sitoutumista edellyttävät arvot

OMA TIIMI:lle on määritetty arvot, jotka ohjaavat toimintaa ja nojaavat systeemisen lastensuojelun periaatteisiin. Mallia käyttävien odotetaan tutustumaan arvoihin ja toimivan niiden ohjaamalla tavalla. On jokaisen tiimiläisen vastuulla vahvistaa arvoja toiminnallaan, sekä puuttua toimintaan, joka ei ole arvojen mukaista.

OMA TIIMI on **lapsilähtöinen** työmenetelmä. Tiimissä lapsen etu edellä toimiminen on ensisijaista. Lapsen tarpeiden täyttäminen ja hänen tulevaisuutensa rakentaminen turvallisesti toiveiden mukaiseksi on tiimin aikuisten tehtävä. Lasta tulee kuulla ja kuulemisen johtaa toimintaan. OMA TIIMI toimii **suostumusperustaisesti** ja on lapselle vapaaehtoinen. Lapsen halukkuus työskennellä ja olla osa tiimiä on mallin perusta. Ilman lapsen suostumusta tiimiä ei voida muodostaa. Tiimissä käytetään lupaa pyytävää työtettä. Lapsen suostumus tulee olla aktiivista ja säilyä läpi työskentelyn. Suostumus tulee saada tiimin perustamiseen sekä sen työskentelytapoihin. Työskentely tulee lopettaa, jos lapsen suostumus työskentelyyn lakkaa.

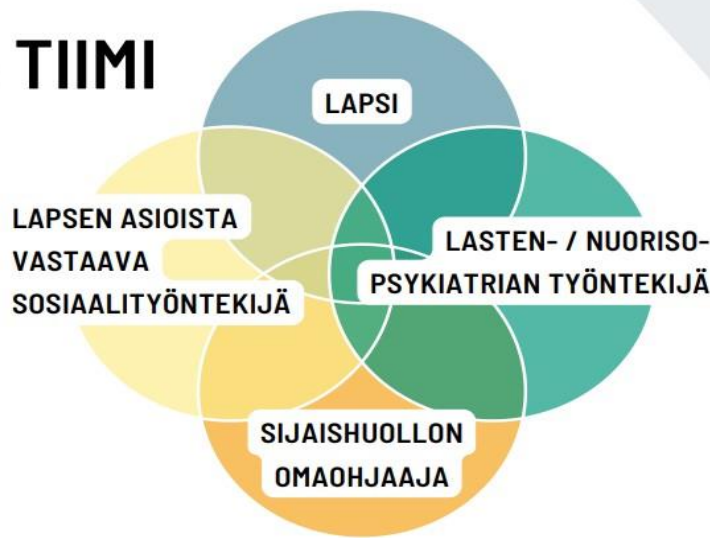
Suhteita arvostavalla toiminnalla vahvistamme luottamusta. Jokaisella tiimin jäsenellä on erilainen suhde lapseen, sekä muihin paikallaolijoihin. Tunnistamme suhteet ja niiden arvon tiimissä. Arvostamme luotuja yhteyksiä, tuemme niiden jatkuvuutta, autamme mahdollisissa konfliktitilanteissa. Hyväksymme, että jokin taho voi olla lapselle läheisempi, kuin toinen. Lapsen henkilökohtaisesti jakamaa informaatiota ei jaeta ilman lapsen suostumusta koko tiimille.

Jokainen paikalla olija on **arvokas**. Jokaisella tiimin jäsenellä on asiantuntemusta, joka vie meitä kohti yhteistä tavoitetta. Myönnämme, kun emme tiedä. Kysymme, emme oletta. Kuulemme ja otamme todesta. Kunnioitamme toistemme aikaa, pyrimme pysymään sovituissa aikatauluissa. Kerromme avoimesti millaiset resurssit mihinkin tehtävään meillä on ja jaamme tehtäviä tarvittaessa. Kunnioitamme jokaisen omaa tapaa osallistua työskentelyyn. Annamme tilaa ja mahdollisuuden osallistua työskentelyyn etänä, poissa olevana, muutoin kuin sanallisen viestinnän keinoin ja tilassa paikan valiten.

Edistämme lapsen **osallisuutta**. Jotta lapsi voisi kokea voivansa vaikuttaa arkeensa, palveluihin ja tulevaisuuteensa, on hänen osallisuuttansa, yhdenvertaisuutta ja ainutlaatuisuuttaan tuettava työskentelyssä. Osallisuutta tuetaan mm. kuulemalla ensisijaisesti lasta häntä koskevassa päätöksenteossa, osoittamalla välittämistä ja luomalla turvallinen ilmapiiri, jossa on tilaa ilmaista itseään.

5 Mallin kuvaus

OMA TIIMI

Mallissa kerätään kaikki lapsen elämään vaikuttavat tahot yhteen. Alkuperäisen mallin mukaan nämä olisivat sijaishuoltopaikan työntekijä, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, lapsi itse ja hoitokontaktin työntekijä. Tiimeihin voidaan lisätä muita arkeen ja tavoitteeseen vaikuttavia tahoja joko vierailevina tai pysyvinä tiimin jäseninä. Muita jäseniä voisi olla esimerkiksi huoltajat, koulun tai varhaiskasvatuksen edustajat, päihdetyö tms. Jokaisen tahon läsnäololle tiimissä on määritettävä tarkoitus ja vaikutus tiimin tavoitteeseen peilaten.

Tiimin ydinajatuksena on lapsen osallisuus kaikkeen tiimin toimintaan. Tämä on huomioitava myös tiimin jäsenten kokoamisessa. Tavoitteena on rakentaa tiimiä yhdessä lapsen kanssa keskustellen sen tavoitteesta, toivotuista jäsenistä ja toiminnan keinoista. Tiimissä on oltava lapsen suostumus tiimin jäsenten läsnäoloon. Jos mahdollista, lapselle tulee antaa sananvaltaa, kuka työntekijä kustakin tahosta on mukana. Esimerkiksi sijaishuoltopaikan aikuisista ei tulisi automaattisesti valikoida omaohjaajaa työskentelyyn, vaan selvittää lapsen mielipide turvallisesta aikuisesta ja antaa mahdollisuus valita tämä tiimin jäseneksi.

OMA TIIMI on aina lapselle vapaaehtoinen toimintamalli, ilman lapsen suostumusta tiimiä ei voida muodostaa. Mallissa lapsi on tiimin aktiivinen ja tärkein jäsen. Hänen osallisuutensa ja mahdollisuus vaikuttaa tiimin tavoitteeseen, toimintatapoihin, päätöksentekoon ja jatkoon tulee varmistaa.

Tiimi tapaa n. kerran kuukaudessa. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen nuorisopsykiatrialla on sitouduttu OMA TIIMI:n mahdollistamiseen tarjoamalla yhtä kuukauden yksilötapaamisen viikoittaisista ajoista OMA TIIMI tapaamisen ajaksi. Suosittelemme hyödyntämään mahdollisuutta, jos se tuntuu lapsesta ja tiimin muista jäsenistä hyvältä tavalta toimia ja tavata.

Etelä-Pohjanmaan OMA TIIMI -malli

Ennen OMA TIIMIä

- lapsen informointi (video, esite)
- huoltajan informointi
- mukaan lähtevien yhteistyötahtojen informointi
- suostumuksen varmistaminen

OMA TIIMin valmistautuminen

- Mietitään yhdessä lapsen kanssa, mitä asiaa käsitellään / työstetään. Tukena voi olla lastensuojelun 3X100®-elämäntilannemittari-lomake.
- Kerrotaan tapaamisen kuluista ja asian käsittelyn etenemisestä.

OMA TIIMI käynnistyä, 1. tapaaminen

- Peisäännöt ja turvallisemman tilan periaatteet - sovitaan ja sitoudutaan.
- Konkretisoidaan lapsen ja tiimin kanssa yhdessä luodut arvot.
- Edetään OMA TIIMissä sovitulla tavalla lapsen asettaman tavoitteen mukaisesti.

OMA TIIMI -työskentelyä

- Kokoonnutaan sovitulla tavalla 1 x / kk.
- Huomioidaan lapsen tilanteessa tapahtuvat muutokset tai työntekijävaihdokset.
- Prosessiin sitoutuminen edellyttää jatkuvaa tahtoa ja sitoutumista.
- Työskentelyn edetessä lapsi arvioi omaa hyvinvointiaan esim. 3X100®-elämäntilannemittari-lomaketta hyödyntäen.

OMA TIIMin päätyminen

- Lapsi voi halutessaan päättää OMA TIIMin.
- OMA TIIMI voi loppua, kun asiakkuus esim. lästen- / nuorisopsykiatrialla loppuu.
- OMA TIIMI päätetään asteittain ja sovitusti.

Yllä on kuvattu OMA TIIMI:n eteneminen. Aloitteen tiimin kokoamiseksi voi tehdä kuka vain lapsen lähiverkostosta. Mikäli lapsi itse ehdottaa mallin käyttöönottoa, tulee toive kuulla ja siihen vastata mahdollisimman nopealla aikataululla. Jos lapsi on sijoitettu avohuollon tukitoimena, vaatii työtavan hyödyntäminen huoltajien suullisen suostumuksen.

6 Tiimissä työskentely

6.1 Tavoitteen asettaminen

OMA TIIMI:n työskentelyn tavoitteen asettaa lapsi itse. Tavoite voi olla mikä vain lapselle tärkeä asia, johon koetaan lastensuojelun, psykiatrian ja muiden lapsen palveluiden voivan vaikuttaa. Lasta voi avustaa tavoitteen asettamisessa, mutta hänen puolestaan ei voi päättää tai muuten voimakkaasti ohjata valitsemaan jotain ulkopuolelta tullutta tavoitetta. Lapsen päätöksen ja oman suunnitelman kunnioittaminen vahvistaa motivaatiota työskentelyyn ja luottamusta. On tärkeää muistaa, että lapsen tavoite on meidän kaikkien yhteinen tavoite ja sen taakse on mahdollista rakentaa sekä sijaishuollon että muiden palveluiden tavoitteita.

Nuoren kanssa työskennellessä tavoitteen asettamisessa voit käyttää apuna 3X10D Lastensuojelu -elämäntilannemittaria. Mittari on lomakepohjainen kysely, joka kartoittaa vastaajan tyytyväisyyttä keskeisiin elämäntilanteisiin ja saatuun tukeen. Kysely on suunnattu 14–25 v. nuorille. Mittaria voi käyttää ensimmäisellä tapaamisella, tai jo ennen sitä tiimin tavoitteen kirkastamisen apuna. Mittarin koko potentiaali pääsee käyttöön, kun sitä käytetään säännöllisesti, seuraten vastauksien kehitystä tehtyihin toimiin verrattuna. Näin voidaan arvioida toimien ja tiimin vaikuttavuutta. Seurannassa tulee huomioida muut mahdollisesti tuloksiin vaikuttavat muutokset arjessa tai elämässä.

3X10D® on Diakonia-ammattikorkeakoulun rekisteröimä tuotemerkki. Elämäntilannemittarin käytöstä voittoa tavoittelevassa toiminnassa toivotaan ilmoitettavan erikseen Diakonia-ammattikorkeakouluun.

Yhteyshenkilöt: asiantuntija Reija Paananen, reija.paananen@diak.fi tai Sakari Kainulainen, sakari.kainulainen@diak.fi

6.2 Tapaamiseen valmistautuminen

Ennen ensimmäistä OMA TIIMI:ä kysy ja keskustele lapsen kanssa hänen arkeensa vaikuttavista tahoista, ehdota yhteistyön mahdollisuutta. Pohdi ja keskustele lapsen kanssa tavoitteesta, jonka lapsi haluaisi saavuttaa työskentelyllä.

Kun tavoite on asetettu, kartoita keskeisimmät tahot ja heidän mahdollisuutensa osallistua työskentelyyn. Ota lapsi mukaan keskusteluun tiimin jäsenistä. Tutustu yhdessä työyhteisösi sekä lapsen kanssa materiaaleihin ja malliin. Tutustumisen tueksi on luotu esite, video sekä tämä käsikirja, tulostettava materiaali löytyy käsikirjan lopusta, kaikki materiaali on koottu myös Innokylään. Sovi ensimmäinen tiimin tapaaminen. Ensimmäisen tapaamisen koollekutsujana voi toimia kuka vain, mutta viimekädessä koollekutsunta on vastuusosiaalityöntekijän tehtävä.

Yhteistyötahojen kartoittamisen ja tapaamisen sopimisen jälkeen kerro lapselle tapaamisen kulusta. Muistuta OMA TIIMI:n tavoitteesta, ja siitä, että kyseessä on juuri lapsen oma tiimimalli, johon hänellä on mahdollisuus vaikuttaa monin tavoin.

Kerro kuka on ilmoittautunut tulevansa paikalle, kauanko tapaaminen kestää, mistä siellä keskustellaan. Kysy kuinka lapsi itse haluaa osallistua tapaamiseen, mitä jakaa koko tiimille ja mitä taas pitää teidän välisenänne. Keskustele lapsen kanssa siitä, onko hänellä joitain tarpeita tai toiveita tapaamiselle. Tulosta OMA TIIMI tapaamisen kulku -runko jo valmiiksi ennen tapaamista ja tutustu siihen yhdessä lapsen kanssa.

6.3 OMA TIIMI:n tapaamiset

Ensimmäinen tapaaminen alkaa tutustumisella toisiinne sekä työskentelyyn. Ensimmäisen tapaamisen kululle on luotu lomakepohja. Lomake on tehty helpottamaan tapaamisen kulun hahmottamista, sisältöä ja vastuujakoa sekä ammattilaisille, että lapsille. Lapset voivat halutessaan hyödyntää ensimmäisen tapaamisen lomakepohjaa, tai kaikille

tapaamisille suunnattua lasten omaa lomakepohjaa. Lomakkeet ja tarkemman käyttöohjeen niihin löydät käsikirjan lopusta.

Tapaamisen alussa sovitaan päivän puheenjohtaja ja lapsen osallisuuden edistäjä. Tehtävät kiertävät tiimien jäsenten välillä vuorotellen.

Puheenjohtaja huolehtii tapaamisen kulun askelmerkkien toteutumisesta ja aikataulussa pysymisestä. Puheenjohtaja voi olla myös lapsi itse. Lapsen osallisuuden edistäjän tehtävä on varmistaa, että lapsen näkökulma ja ratkaisuehdotukset ovat aktiivisesti tiimin keskiössä. Edellä mainittu on kaikkien tiimin jäsenten vastuulla, mutta erityisesti osallisuuden edistäjän tehtävä. Edeltävällä tapaamiskerralla tai tapaamisen alussa voidaan sopia myös muista tapaamisen vastuualueista oman ammatillisen osaamisen, oman vahvuuden tai toisen tehtävän näkökulmasta. Muita tehtäviä voisi olla esimerkiksi tauottaja, eväsvastaava, tunnetarkkailija, jargonin* jarruttelija, tunnelman keventäjä jne.

* **Jargon** (ransk. *jargon*; mongerrus, siansaksa) on jonkin ryhmän tai yhteisön ammatti- tai erikoiskieli. Jargonia tavataan esimerkiksi monien harrastusten tai ammattien harjoittajien puheessa. Jargon saattaa luoda/ylläpitää yhteisön sisällä yhteenkuuluvuutta, mutta monialaisessa ympäristössä estää yhteisen ymmärryksen luomista ja osallisuuden kokemuksen syntymistä. Kaikille ymmärrettävä kieli on avain yhteistyöhön! Kuka tietää, kenties OMA TIIMI:n edetessä tiimille kehittyy omaa jargonia.

Alussa on hyvä kerrata, kuka on paikalla ja mistä roolista käsin kukin osallistuu tapaamiseen. Yhteinen kuulumiskierros luo välittävän ilmapiirin, jossa jokainen tiimin jäsen koetaan arvokkaaksi. OMA TIIMI:n aluksi osallistujat sitoutuvat noudattamaan turvallisemman tilan periaatteita. Apuna voi käyttää valmista turvallisemman tilan periaatteet-pohjaa käsikirjan lopusta löytyvistä lomakkeista, tai valmistella oman asiakirjan erilaisia pohjia ohjenuorana käyttäen. Valmiiseen pohjaan on jätetty tilaa tiimin omille huomioille, sillä turvallisuus perustuu jokaisen omaan kokemukseen. Keskustelkaa siis yhdessä juuri teidän tiiminne pelisäännöistä ja kirjatkaa ne. Ottakaa huomioon esimerkiksi fyysinen ja psyykinen turvallisuus, perustarpeet ja viihtyvyys. Voitte tarkastella pelisääntöjä (ja jatkossa tiimin työskentelyä) OMA TIIMI:n arvoihin peilattuna ks. arvot. Kannustamme käymään turvallisemman tilan periaatteet dialogissa läpi ja sitoutumaan niihin yhteisesti jollain konkreettisella tavalla, kuten allekirjoituksella, nyökkäyksellä tai sanoin. Konkreettinen sitoutuminen auttaa konfliktitilanteissa, joissa periaatteisiin

täytyy palata ja palauttaa niitä muistiin. Ilmoitusluontoinen periaatteiden luettelointi ja yksipuolinen toteamus niiden voimassaolosta ei sitouta läsnäolijoita.

Kerratkaa yhdessä tavoite, jonka äärelle olette kokoontuneet. Voitte tarkastella esimerkiksi täytettyä 3X10D-lomaketta ja hahmottaa tavoitetta sen kautta. Miksi tavoite on tärkeä ja kuinka sitä kohti voitaisiin edetä? Tarkastelkaa tilassa läsnä olevia henkilöitä, puuttuuko joku tavoitteen kannalta olennainen henkilö? Tehkää vastuujakoa osallistujien kesken yhteisen tavoitteen onnistumiseksi.

Nuorilta saadun palautteen perusteella painotamme kannustuksen ja kehityksen huomioinnin merkitystä. Jo pienet askeleet kohti suurempaa tavoitetta ovat tunnustuksen arvoisia. Kannustusta ja kehuja tarvitaan myös silloin, kuin on otettu askelia taaksepäin. Tapaamisissa on tärkeää suunnata katsetta tulevaan ja löytää voimavaroja arkeen. Positiivinen vahvistaminen, välittämisen ilmaiseminen ja kannustus luo toivoa haastavaankin nykyhetkeen eikä sen merkitystä tule vähätellä. Kun tavoite on lapselle itselleen tärkeä, pystytään siitä ammentamaan motivaatiota ja jaksamista kulkea yhdessä tavoitetta kohti.

Tapaamisen lopuksi on hyvä kysyä yhteisesti, mikä fiilis tapaamisesta jäi kullekin osallistujalle ja kerrata sovitut asiat sekä aikataulut. Sopikaa seuraavan tapaamisen sisältö sekä tapaamisaika n. 1kk päähän.

6.4 Tapaamisen purku

Tapaamisen päätyttyä sijaishuoltopaikassa tai matkalla sinne on hyvä purkaa palaveri vielä lapsen kanssa. Tapaamiset ovat usein jännitteisiä tilanteita. On mahdollista, että lapselle tärkeä asia on jäänyt läpikäymättä tai jokin tilanne jäänyt mietityttämään. Tiimin luottamuksen rakentumisen ja sen ylläpidon takia on tärkeää säilyttää avoin, kysyvä ja keskusteleva ilmapiiri. Tapaamisen jälkeen lapselle voi esittää seuraavia kysymyksiä ja keskustella vastausten perusteella jatkosta. Myös positiiviseen palautteeseen tulee suhtautua uteliaisuudella, jotta onnistumisten vahvistaminen tulevassa työskentelyssä on helpompaa. Mikä fiilis jäi, miksi? Tuntuuko siltä, että tällä tavoin päästäisiin lähemmäksi tavoitetta? Mitä tehdään ensitapaamisessa toisin, mitä jatketaan samalla tavalla?

Jäikö jotain sanomatta, jos kyllä, haluaako lapsi tukea sen sanomiseen jo ennen seuraavaa tapaamista, tai sen aikana?

7 Poikkeustilanteet ja muutokset tiimissä

7.1 Työntekijästä johtuvat muutokset tiimin rakenteessa

Tässä kappaleessa käsitellään työntekijävaihdoksia poissaolon tai työtehtävän/-paikan muuttumisen takia. Avainsanat vaihtojen onnistumiseen ovat perehdytys ja turvallisuus.

Yksikön (sijaishuoltopaikka, psykiatria, sosiaalitoimi) esihenkilö on vastuussa uuden työntekijän perehdyttämisestä, ja täten vastuussa myös omasta tietopohjastaan OMA TIIMI:ä koskien. Esihenkilön tehtävä on malliin perehdyttäminen, kannustus ja tarvittavan tuen ja ajan tarjoaminen työskentelyyn. Esihenkilöltä odotetaan tapaamisen järjestämistä, jossa hän sekä vanha ja uusi työntekijä käyvät mallia ja tehtyä työtä läpi.

Kun työntekijä vaihtuu tai jää pidemmälle poissaololle

tehtävästään, sovelletaan mahdollisuuksien mukaan saattaen vaihtaen mallia. Uusi työntekijä tapaa ja tutustuu lapseen niin, että vanha työntekijä on paikalla, mikäli suhde on ollut hyvä. Harkintaa tulee käyttää tilanteissa, joissa työntekijä vaihtuu lapsen tai perheen pyynnöstä. Uusi työntekijä tutustuu kirjauksiin, ja vanha työntekijä pitää huolen, että kirjaukset ovat ajantasaiset, edustavat kaikkia tiimissä esitettyjä näkökulmia, vastuujakoja sekä ratkaisuehdotuksia ja tuovat erityisesti lapsen mielipiteen sekä tavoitteen esille. Vanhan työntekijän vastuulla on tutustuttaa uusi työntekijä tiimin luonteeseen, tavoitteeseen ja yhdessä sovittuihin sekä hyväksi todettuihin käytäntöihin.

Mallin mukaan on pidettävä yksi OMA TIIMI -tapaaminen, jossa vanha ja uusi työntekijä ovat molemmat paikalla ja mahdollisuuksien mukaan uusi työntekijä osallistuisi työskentelyyn käytännön kautta tiimin dynamiikkaa oppien.

Tapauksissa, jossa käytetään sijaista, on käytettävä myös harkintaa ja kuultava lasta. Ensisijaisesti lapselle täytyy antaa mahdollisuus luottaa siihen, että tiimi kokoontuu säännöllisin väliajoin sovitusti. Lapsen mielipide tulee selvittää sijaisen liittymisestä tiimiin. Vaihtoehtoja

sijaisuuden ajalle ovat sijaisen tiimiin liittyminen, tiimissä kirjaajan/kuuntelijan roolissa oleminen sekä sijaisen poissaolo. Tiimi voi jäädä myös tauolle lapsen toiveesta sijaisuuden ajaksi. Tauolle jääminen tulee tehdä suunnitelmallisesti, tauon kestosta ja seuraavasta tapaamisajasta sopien.

7.2 Lapsen sijaishuolto- tai hoitopaikan muutos tai muutto toiselle paikkakunnalle

Selvitä lapsen mielipide ja suostumus OMA TIIMI:n jatkosta. Tarjoa tarvittaessa taukoa työskentelystä.

Kun uusi sijaishuoltopaikka on samalla hyvinvointialueella, OMA TIIMI jatkaa lapsen suostumuksella toimintaa. Sosiaalityöntekijä varmistaa saattaen vaihdon mallin ja ohjeistaa sijaishuoltopaikkojen työntekijöitä toivottavasta tavasta toimia ks. ed. kappale.

Kun uusi sijaishuoltopaikka ei ole samalla hyvinvointialueella, sosiaalityöntekijä välittää tiedon OMA TIIMI:stä uudelle sijaishuoltopaikalle ja hoitavalle taholle (jos muuttuu myös). Tässä on huomioitava uuden alueen kannustus tiimin jatkamiseen ja kuvaus tiimin tuomista hyödyistä asiakkuuteen, sekä asetetun tavoitteen vahvistaminen. Sosiaalityöntekijä on viimekädessä vastuussa tiimin yhteistyötahojen kokoamisesta ja organisoinnista. TSK-hankkeen aikana suosittelemme tutorointia, infoa tai valmennusta tueksi. Hankkeen yhteyshenkilöiden yhteystiedot löydät käsikirjan lopusta.

Kun lapsen hoito siirtyy toiselle hyvinvointialueelle, sovelletaan samaa ohjetta, kuin sijaishuoltopaikan muutoksessa toiselle hyvinvointialueelle.

Kun lapsi siirtyy lastenpsykiatrialta nuorisopsykiatrialle tai muulle psykiatrian poliklinikalle, sovelletaan työntekijävaihdoksen ohjetta.

7.3 Osastojakso

Kun lapsi/nuori käy osastojakson muussa sijaishuoltopaikassa tai psykiatrisessa sairaalassa, ja tarkoitus on palata entiseen sijaishuoltopaikkaan, OMA TIIMI jatkaa lapsen voinnin ehdoin työskentelyä. Uudelta osastolta liittyy tiimiin mukaan työntekijä lapsen

luvalla, muutoin tiimin rakenne pysyy samana. OMA TIIMI -tapaaminen voidaan yhdistää hoitoneuvotteluun ja tarvittaessa toteuttaa etä- tai hybriditilaisuutena. Tällä tavoin vahvistetaan jatkuvuutta, ja sitä kautta luottamusta tulevaan. Tapaamisten tavoitteena on myös, että lapsi saa kokemuksen siitä, että häntä odotetaan takaisin ja hän on työntekijöiden ajatuksissa läsnä poissaolonsa aikana. Tämä madaltaa myös kynnystä palata ja asettua takaisin alkuperäiseen sijaishuoltoipaikkaan.

Mikäli osastojaksoa ennen tai sen aikana suunnitelmaksi muodostuu sijaishuoltoipaikan muutos, sovelletaan sijaishuoltoipaikan muutos -ohjetta.

7.4 Hatkaaminen

Kun lapsi poistuu luvatta sijaishuoltoipaikasta tai jättää palaamatta sinne sovitusti, toimitaan tiimissä seuraavan ohjeen mukaisesti.

Kannustamme jokaista työntekijää tutustumaan hatkaamiseen ilmiönä. OMA TIIMI:n alkaessa yhdeksi puheenaiheeksi tutustumisen aikana voi ottaa hatkaamisen ja yhdessä toimintasuunnitelman luomisen hatkan ehkäisemiseksi, hatkan aikana toimimiseksi ja hatkalta palautumisen ajaksi. Tähän apuna voi käyttää Pesäpuu ry:n Haastekisan ratkaisuehdotuksia, joissa nuoret ovat itse ideoineet ratkaisuja hatkaamiseen.

Hatkaa koskeva ohjeistus on luotu yhteistyössä Pesäpuu ry:n Hatkassa – sijaishuoltoipaikasta luvatta poistuminen ja sinne palaamatta jättäminen - hankkeen kanssa. Hankkeen luoma tilannekuva ilmiöstä ja hankkeen verkkosivut löytyvät käsikirjan lisätiedoista.

Lyhyen poissaolon aikana, palaten siten, että voi osallistua seuraavaan tiimiin tulee seuraavan tiimin yhdeksi tavoitteeksi ottaa hatkan käsittely. Tavoitteena on reflektoida yhdessä hatkaan johtaneita syitä ja etsiä ratkaisuja niihin. Tässä huomioitavaa mahdollisuus, että hatkan syy saattaa löytyä tiimin sisäisistä suhteista. Muista varmistaa lapsen suostumus ja tiimin kokoonpano ennen kokoontumista.

Tiimissä käydään läpi lapsen suostumuksella hatkassa tapahtuneita asioita, esimerkiksi täytettyä hatkakertomusta apuna käyttäen. Tiimissä

keskustellaan lääkäriä konsultoiden mahdollisen lääkityksen jatkoa, mikäli se on odottamattomasti keskeytynyt hatkan seurauksena. Keskusteluun on tärkeää luoda ratkaisukeskeinen ja positiivinen vire sekä ilmapiiri, jossa lapsi tuntee olonsa tervetulleeksi, takaisin odotetuksi ja välitetyksi.

Pidemmän poissaolon aikana tiimi kokoontuu seuraavana tiimille varattuna ajankohtana, vaikka lapsi ei pääsisi paikalle. Kutsu ja muistutus tiimin tapaamisesta tulee kuitenkin välittää lapselle, ja kertoa hänen olevan tervetullut takaisin. Jos lapsi ei palaa tiimin tapaamiseen, pidetään tiimin tapaamisen tavoitteena lapsen hyvinvoinnin varmistaminen hatkan aikana ja sieltä palatessa. Tiimin aikana sovitaan vastuujako, kuinka jokainen tiimiläinen tahollaan on yhteydessä nuoreen ja osoittaa välittävänsä sekä toivovansa paluuta. Psykiatrian työntekijän vastuulla on jo ennen tiimiä, sen aikana tai viimeistään sen jälkeen yhteistyössä lääkärin kanssa laatia suunnitelma mahdollisen lääkityksen ja muun psyykkisen hyvinvoinnin turvaamisesta sekä kommunikoinnista lapselle.

Kun hatkan tai sen aikana tapahtuneiden asioiden seurauksena lapsi muuttaa hetkellisesti tai pysyvästi toiseen paikkaan, on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä järjestämään yksi OMA TIIMI tapaaminen vanhalla kokoonpanolla jatkuvuuden turvaamiseksi. Tilanteessa sovelletaan sijaishuoltopaikan muutos tai Osastojakso -ohjetta muilta osin.

Hatkaaminen vaikuttaa myös lapsen lähipiiriin. Yksikkö sekä sosiaalityöntekijä jakavat vastuut läheisille kommunikoinnista sekä tuen tarpeista. Ajantasainen informaatio tilanteesta ja toimista lapsen löytymiseksi on tärkeää välittää myös lapsen läheisille. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on varmistaa lapsen mahdollisten sisarusten ja vanhempien hyvinvointi, sillä lapsen hatkaaminen on koko perheelle kuormittava tilanne. Yksikössä tulee huomioida hatkan vaikutukset muihin yksikössä asuviin lapsiin. Vastaanottavaisen ilmapiirin luominen keskustelulle ilmiöstä sekä sen seurauksena heräävästä uteliaisuudesta, huolesta, pelosta ja muista tunteista on tärkeää.

7.5 Muut kriisit

(esim. läheisen kuolema, väkivalta, päihteet, rikoksen uhriksi tai tekijäksi joutuminen)

Lapsen voinnista riippuen, saattaa olla hyvä pitää taukoa, jotta arkea voidaan rauhoittaa. Tilanteet, joissa tulee uusia tahoja lapsen arkeen mukaan, voivat olla raskaita. Ensisijaisesti tulee lapselle turvata rauha ja resurssi tutustua ja luoda suhdetta uusiin työntekijöihin ja palveluihin. Jos yhteisesti koetaan, että OMA TIIMI hyödyttäisi suhteen luomista ja yhteistyön vakiintumista ja tukisi lapsen hyvinvointia, voi tiimiä jatkaa ja uuden tahon kutsua mukaan joko kertaluonteisesti tai tiimin uudeksi jäseneksi. Uusia tahoja voi olla esimerkiksi RIKU:n työntekijä, päihdetyöntekijät, nuorisotyöntekijä, seurakunta tai joku muu lapsen arkeen vaikuttava taho.

7.6 Suhteissa tapahtuvat muutokset

Koska OMA TIIMI perustuu lapsen aktiiviseen suostumukseen, turvallisuuteen, vapaaehtoisuuteen ja omaan motivaatioon, on suhteilla ja niissä tapahtuvilla muutoksilla suuri rooli. Lapsen lähiverkostosta ja suhteiden tilanteesta yhteistyötahoihin tulee kunkin yhteistyötahon yksilötyöskentelyssä olla perillä. Suhteiden tilanteiden ja syntyvien tunteiden puheeksi ottaminen tulisi tehdä matalalla kynnyksellä, ja etsiä ratkaisuja haasteisiin mahdollisimman nopealla aikataululla.

Tapauksissa, joissa lapsi kokee, ettei voi tilanteen selvityksen jälkeenkään jatkaa työskentelyä jonkin tahon tai henkilön kanssa, tulee keskustella tiimin kokoonpanosta tulevaisuudessa. On mahdollista poistaa tai vaihtaa henkilö, tai asettaa taho tauolle tiimistä. Lapsen turvallisuus työskentelyssä tulee asettaa aina ensisijaiseksi. Esimerkiksi sijaishuoltopaikassa lapsen tulisi olla mahdollista valita ohjaaja, kenen kanssa työskentely olisi luontevinta. Muutokset voivat olla tilapäisiä tai pysyviä, ja niissä voidaan soveltaa työntekijän vaihtuminen/sijainen -kohdan ohjeistusta.

8 Tiimin lopettaminen

Lapsella on aina mahdollisuus lopettaa työskentely ja tiimi.

Tiimin lopettamiselle voi olla monia syitä. Luontaisia loppumisen syitä voi olla esimerkiksi tavoitteen täytyminen, tiimi ei palvele tavoitetta enää tai lapsen asiakkuudet päättyvät. Lapsi voi myös itse pyytää tiimin lopettamista. Lopettamistoivetta tulee kunnioittaa ensin selvittämällä syy pyyntöön, toimimalla syyn korjaamiseksi ja sovittelemalla jatkoa. Mikäli tämän jälkeenkin lapsi haluaa päättää työskentelyn, on toiveen mukaan toimittava. Myös "ei" on osallisuutta ja omaan elämään vaikuttamista, jota OMA TIIMI:ssä pyritään tukemaan ja vahvistamaan.

Lopetustilanteissa tulee selvittää, miten mahdollisen hoitokontaktin jatko tai siirtymä turvataan. Kuinka monialaisuutta ja tiedonjakoa kaikkiin osapuoliin toteutetaan laadukkaasti, ajantasaisesti ja niin, että lapsella on mahdollisuus osallistua keskusteluun ja vaikuttaa arkeensa. Lasta tulee kuulla, ja hänen ratkaisuehdotuksensa huomioida tulevaisuuden työskentelyssä. Tilanteissa, joissa tiimin tavoite on jäänyt täyttymättä, ja se on edelleen ajankohtainen, tulee lapsen kanssa tehdä alustava suunnitelma tavoitteen eteen työskentelystä jatkossa. Suunnitelma on hyvä tehdä yhteistyössä muiden tahojen kanssa esimerkiksi viimeisen tiimin aikana, jotta tiedot yhteistyötahojen mahdollisuuksista, vastuualueista ja resursseista ovat paikkansapitävät ja suunnitelma todenmukainen, siten lapsi voi luottaa ja sitoutua siihen.

9 Tuki ja tutorointi mallin käyttöön

Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen aikana on järjestetty info- ja valmennustilaisuuksia OMA TIIMI teemoihin (suhteiden väliset jännitteet, poikkeustilanteet tiimissä, hatkaaminen) syventyen. Valmennuksien materiaalit löytyvät Innokylästä ja ovat vapaasti käytettävissä.

Kokeneet OMA TIIMI osaajat ovat lupautuneet tutoreiksi. Tutorit ovat tavoitettavissa sähköpostin päästä, ja vastaavat OMA TIIMI:ä koskeviin kysymyksiin matalalla kynnyksellä.

Susanna Sumuvuori

Sosiaalityöntekijä, YTM

Lastensuojelu

Seinäjoen Sote-keskus

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

susanna.sumuvuori@hyvaep.fi

Johanna Lukkarila

Psykologi

Nuorisopsykiatria

(1.2.24 alkaen Kauhavan

perheneuvola)

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

johanna.lukkarila@hyvaep.fi

Loppusanat

Toivomme, että OMA TIIMI löytää paikkansa arjen työssä ja lasten elämässä. Pyrkimyksemme oli luoda mahdollisimman matalan kynnyksen malli ilman lähetteitä viimesijaisiin arjen ympäristöihin. Halusimme tehdä aikaa kohtaamisille, jotka tuottavat hyvinvointia ja osallisuutta. Ajattelemme, että investoimalla aikaa, saadaan niin inhimillisiä, kuin taloudellisiakin säästöjä. Sitoutumalla OMA TIIMI -työskentelyyn annamme lapselle mahdollisuuden luottaa palveluihin ja niissä toimiviin aikuisiin. Vapautamme lapsen useiden tavoitteiden ja vastuiden taakasta, ja kuljemme yhdessä yhteistä tavoitetta kohti.

Kiitokset kaikille kehittämisessä mukana olleille osaajille. Erityiskiitokset luottamuksesta, kehittämisestä ja valloittavista kohtaamisista haluamme osoittaa OMA TIIMI:n tulevaisuuden rikastamiseen monin tavoin osallistuneille nuorille.

Te olette mahdollistaneet parempaa lapsuutta sijaishuollossa asuville lapsille.

OMA TIIMI:ä on kehitetty ammattitaidolla, toivolla ja rakkaudella. Toivomme koko sydämestämme, että nyt kehittämisen päätyttyä te arjen osaajat otatte mallin osaksi työtänne, kokeilette sen mahdollisuuksia yhteyksissä, joita me emme vielä osannet kuvitella ja kehitätte OMA TIIMI:ä lasten kanssa entistäkin paremmaksi.

Me kehittäjät luotamme tämän tehtävän teille.

10 Lomakkeet

10.1 OMA TIIMI -esite lapselle ja vanhemmalle

OMA TIIMI pähkinäkuoressa

Joskus arjessa saattaa olla monta soppaa keiteltävänä. Pitäisi käydä koulussa ja lastensuojelun tapaamisissa, huolehtia omasta hyvinvoinnista ja samaan syssyyn vielä mahdollistaa niitä ihan omia kivoja juttuja. OMA TIIMI haluaa helpottaa arkeasi tuomalla elämäsi tärkeitä tyypit saman pöydän ääreen keskustelemaan yhteisesti kanssasi sinulle tärkeistä asioista.

Mikä sinulle on tärkeää tässä hetkessä? Mitä haluaisit arkeesi enemmän?

OMA TIIMI voisi olla keino toteuttaa toiveesi. OMA TIIMI:ssä jutellaan avoimesti eri mahdollisuuksista ja yhteistyöstä toiveesi toteuttamiseksi. Tiimi kokoontuu n. yhden kerran kuukaudessa.

Sinä olet tiimin päätähti! Päätät mitä kohti haluaisit elämässäsi mennä, miten se tehtäisiin ja kuka voisi auttaa.

OMA TIIMI on sinulle täysin vapaaehtoinen, kokeile siis rohkeasti! :)

OMA TIIMI vanhemmalle

Joskus lapsen arjessa saattaa olla monta soppaa keiteltävänä. Pitäisi käydä koulussa ja lastensuojelun tapaamisissa, huolehtia hyvinvoinnista ja samaan syssyyn vielä mahdollistaa niitä ihan omia kivoja juttuja. OMA TIIMI haluaa helpottaa lapsen arkea tuomalla hänen palveluverkostonsa saman pöydän ääreen tekemään yhteistyötä.

OMA TIIMI perustuu lapsen omalle tavoitteelle. Tiimissä työskennellään hänen toivomaa tavoitetta kohti hänelle sopivalla tavalla. Tavoite voi olla mitä vain, missä arjen aikuiset voisivat olla avuksi. Unelmointi sallittu! OMA TIIMI on vapaaehtoinen lapselle.

Tiimi kokoontuu n. yhden kerran kuukaudessa. Tiimiin pyritään luomaan avoin, selkeä ja välittävä ilmapiiri. Lapsen oman elämän asiantuntemus pääsee keskiöön ja hän toimii tiimin tärkeimpänä jäsenenä.

Tiimi on lastensuojelun monialaista työskentelyä, ja pohjaa suhdeperustaiseen toimintamalliin.

10.2 Turvallisempi tila

OMA TIIMI

Turvallisemman tilan periaatteet

Turvallinen tila tarkoittaa, että kaikilla on vapaus olla oma itsensä, ilmaista itseään vapaasti ja olla osallinen kaikessa toiminnassa. Turvallisessa tilassa kaikki häirintä on ehdottomasti kiellettyä. Häirintää on mikä tahansa toiminta tai käytös, joka on toista alistavaa, toiseuttavaa, vihamielisen ja epämiellyttävän ilmapiirin luomista tai ihmisen tai ihmisryhmän uhkailua.

Turvallinen tila kytkeytyy vahvasti yhdenvertaisuuteen. Yhdenvertaisuuden toteutumiseksi osallistujien taustat täytyy tiedostaa, ja aktiivisesti tukea heikommassa asemassa olevia, jotta heidän ääni kuuluisi kuten muidenkin. Esimerkiksi tilaisuuteen valmistautuminen etukäteen ja sen purkaminen jälkikäteen edistää yhdenvertaisuuden toteutumista.

Kaikilla on oikeus ymmärtää, mistä heidän ympärillään keskustellaan ja päätetään. Keskustelun tulee olla kaikille ymmärrettävää, kaikkia osallistavaa ja avointa. Päätökset tulee perustella ja kirjaukset pitää avoimina sekä kaikille saatavilla.

Tiimi perustuu lapsen suostumukselle ja on täysin vapaaehtoista hänelle. Suostumus täytyy olla aktiivista koko työskentelyn ajan, ja se tulee varmistaa tapaamisissa. Jos suostumusta ei ole, työskentely täytyy lopettaa.

Turvallisemman tilan periaatteet ovat luotu kaikkien tiimiläisten turvaksi, mutta erityisesti lasta ajatellen.

OMA TIIMI

Turvallisemman tilan periaatteet

Kunnioitetaan toisiamme. Pidetään kiinni sovituista, nnetään jokaiselle tilaa puhua ja ilmaista mielipiteensä. Kunnioitetaan myös mielipidettä, osaamista ja kokemusta.

Jokainen meistä on yhtä arvokas, arvomme tässä tilaisuudessa ei ole mitattavissa ikään, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, taustaan tai uskontoon katsomalla.

Välitä ihmisistä ympärilläsi, tiedosta kuinka sanasi voivat heihin vaikuttaa. Älä oletta, ole avoin ja kuuntele ja kysy tarvittaessa.

Epäasialliseen käytökseen tulee aina puuttua. Älä epäröi keskeyttää, kysyä lisää, pyytää apua tai vaatia parempaa.

Tiimin lisäykset:

Koko tiimi suostuu noudattamaan turvallisen tilan periaatteita:

KYLLÄ

EI

10.3 Tapaamisen kulku -lomakkeen käyttöohje

Tapaamisen kulku -lomake on luotu OMA TIIMI:en osajien toiveesta selkeyttämään tapaamisten rakennetta ja helpottamaan tasapuolista vastuujakoa tapaamisen aikaisesta sekä sen jälkeisestä työskentelystä. Lomake on suuntaa antava. Kannustamme luomaan jokaiselle tiimille yksilöllisesti parhaan tavan toteuttaa tapaamisia.

Lomakkeita on kaksi. Ensimmäinen lomake on tarkoitettu tiimin ensimmäiseen tapaamiseen. Ensimmäinen tapaaminen keskittyy vahvasti tiimin jäsenten tutustumiseen ja yhteisen todellisuuden luomiseen. Toinen lomake on luotu tiimin seuraaville tapaamisille. Toista lomaketta voi soveltaa myös tiimin muutos- ja lopetustilanteisiin, käsikirjan luvuista "poikkeus- ja muutostilanteet tiimissä" sekä "tiimin lopettaminen" löytyy tarkemmat ohjeet.

Lomakkeessa esitetyt kysymykset koskevat jokaista tiimin jäsentä, eivät vain lasta.

Lomakkeissa mainitaan Turvallisemmän tilan periaatteet. Periaatteista on tehty mallilomake, mutta vastaavia pohjia löytyy muistakin lähteistä. Periaatteet tulee keskustella yhteisesti läpi, lisätä juuri teidän tiimillenne tärkeät seikat ja sitoutua noudattamaan yhdessä sovittuja sääntöjä. Lapsi voi seurata Tapaamisen kulku -lomaketta, tai lapselle suunnattua Lapsen tapaamisen kulku -lomaketta. Lapsen lomake on yksinkertaistettu versio Tapaamisen kulku -lomakkeesta, ja tarjoaa mahdollisuuden hahmottaa tapaamisen kulkua kuvioita värittämillä kunkin tapaamisen osion toteuduttua.

Lisätietoa puheenjohtajan ja osallisuuden edistäjän tehtäväkuvista löydät "OMA TIIMI:n tapaamiset" -otsikon alta.

10.4 Ensimmäisen tapaamisen kulku

OMA TIIMI ENSIMMÄINEN KERTA

Tapaamisen puheenjohtaja _____

Tapaamisen osallisuuden edistäjä _____

Tapaamisen aloitus

- Miksi ollaan tänään täällä? Mikä on OMA TIIMI? Millä tavalla olen itse ymmärtänyt sen?
- Kuka on paikalla, mistä tulet, kerro jotain itsestäsi.
- Mitä kuuluu? Millaisilla voimavaroilla ollaan tänään liikenteessä?
- Mitä yhteistä meillä kaikilla on? Liittymispinnat voivat löytyä työn ulkopuolelta, tutkikaa rohkeasti!
- Millä tavoin olet valmistautunut päivän tiimiin?

Turvallinen tiimi

- Turvallisemman tilan periaatteiden läpikäynti ja niihin sitoutuminen.
- Juuri tälle tiimille tärkeiden pelisääntöjen sopiminen.
- Tarvitsetko jotain tähän hetkeen (ruoka, juoma, lämpötila, käsille tekemistä, jotain muuta)?

Tavoite

- Mikä lapsen OMA TIIMI:n tavoite on?
- Miten tavoitteeseen päädyttiin?
- Miten paikallaolijat liittyvät tavoitteen toteuttamiseen? Miksi juuri he ovat valikoituneet tiimin jäseniksi? Mitä he voivat konkreettisesti tehdä?
- Millä tavoin tavoitetta voisi lähteä edistämään?

Tiimin tulevaisuus

- Kuinka usein tapaamme, missä ja milloin?
- Mikä on oma tehtäväsi, jota edistät seuraavaa tapaamista varten?
- Tarvitsetko apua sen toteuttamiseen, keneltä, miten?

Tapaamisen lopetus

- Jäikö jotain sanomatta?
- Koska tavataan seuraavan kerran?
- Noudatettiinko turvallisemman tilan periaatteita? Onko jotain, mitä teet ensikerralla/tapaamisten välissä toisin?
- Antakaa palautetta tapaamisesta tiimin kesken. Miten meni? Tulitko kuulluksi? Millä fiiliksellä lähdet tapaamisesta? (Tähän keskusteluun palattava vielä lapsen kanssa tapaamisen päätyttyä.)

10.5 Seuraavien tapaamisten kulku

OMA TIIMI TAPAAMISEN KULKU

Tapaamisen puheenjohtaja _____

Tapaamisen osallisuuden edistäjä _____

Tapaamisen aloitus

- Miksi ollaan tänään täällä? Mikä on OMA TIIMI:n tavoite? Onko se vielä ajankohtainen?
- Kuka on paikalla? Mitä kuuluu? Millaisilla voimavaroilla ollaan tänään liikenteessä?
- Tarvitsetko jotain tähän hetkeen (ruoka, juoma, lämpötila, käsille tekemistä, jotain muuta)?
- Millä tavoin olet valmistautunut päivän tiimiin?
- Kerro muutamalla sanalla, mistä olisi tärkeää keskustella mielestäsi tänään.

Turvallinen tiimi

- Turvallisemman tilan periaatteiden kertaus ja niihin sitoutuminen. Täytyykö jotain lisätä?
- Onko aikaisemmissa tapaamisissa toteutunut turvallinen tila?
- Tarvitsetko jotain tähän hetkeen (ruoka, juoma, lämpötila, käsille tekemistä, jotain muuta)?

Mitä on tapahtunut tapaamisten välissä?

- Mitä edellisessä tapaamisessa sovittiin?
- Miten asiat ovat edenneet?
- Onko tapaamisten välissä tapahtunut jotain, joka olisi hyvä käsitellä ennen etenemistä? Heräsikö edellisestä tapaamisesta vielä keskusteltavaa?
- Oletko oivaltanut jotain uutta?

Tiimin tulevaisuus

- Palveleeko tiimin kokoonpano vielä tavoitetta? Onko tarpeen kutsua jokin taho/henkilö tiimiin vierailulle tai pysyväksi jäseneksi?
- Mikä on oma tehtäväsi?
- Tarvitsetko apua sen toteuttamiseen, keneltä, miten?

Tapaamisen lopetus

- Jäikö jotain sanomatta?
- Koska tavataan seuraavan kerran?
- Noudatettiinko turvallisemman tilan periaatteita? Onko jotain, mitä teet ensikerralla/tapaamisten välissä toisin?
- Antakaa palautetta tapaamisesta tiimin kesken. Miten meni? Tulitko kuulluksi? Millä fiiliksellä lähdet tapaamisesta? (Tähän keskusteluun palattava vielä lapsen kanssa tapaamisen päätyttyä.)

10.6 Lapsen tapaamisen kulku

MINUN OMA-TIIMI TAPAAMINEN

01

Valmistautuminen tapaamiseen.
Mistä puhutaan, mitä haluan kertoa, mikä
auttaisi minua osallistumaan?

02

Aloitetaan! Kuka on paikalla?

03

Mitä kuuluu?

Kuinka jaksan tänään? Onko elämässäni iloja tai
suruja? Tarvitsisinko jotain juuri nyt?

04

Miksi ollaan täällä?

Mikä tiimin tavoite on?

05

Mitä on tapahtunut viime
tapaamisen jälkeen?

06

Mitä toivon tulevaisuudelta?

07

Kuinka siihen päästään?
Kuka auttaa, mitä vastuuta itse otan?

08

Koska nähdään seuraavan kerran?
Millä fiiliksellä lähdän kotiin?

09

Tapaamisen jälkeen:

Mitä mieltä olin tapaamisesta? Jäikö jotain
sanomatta? Mikä oli kivaa? Mitä tehdään toisin
ensikerralla?

11 Lisätietoa

Lukkarila Johanna & Kangasluoma Terhi (2022) Lapsen oma tiimi monialaisen yhteistyön ja lapsen osallisuuden vahvistajana teoksessa: [Kohti monialaista lastensuojelua hyvinvointialueilla](#). THL:n Työpaperi 52/2022

[OMA TIIMI innokylässä](#)

[3X10D-lomake Innokylässä:](#)

[THL lisätietoa systemisestä toimintamallista](#)

[OMA TIIMI animaatio lapsille](#)

[Pesäpuu ry.n Nuorten Osallisuus ja kokemusasiantuntijuus lastensuojelussa ennen, nyt ja tulevaisuudessa.](#)

[Pesäpuu ry.n Lastensuojelun Sijaishuollon Haastekisa -raportti](#)

[OMA TIIMI Lääkärilehdessä](#)

[Hatkassa Suomessa Kohti kansallista tilannekuvaa lastensuojelun sijaishuollosta kadonneista lapsista -raportti](#)

[HATKASSA-verkkosivut](#)

[Systeminen työtap](#)